

Svar på skriftligt spørgsmål om att kreditregistren borde vara en offentlig förvaltningsuppgift

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 53/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Mats Löfström /sv:

Överväger regeringen att göra kreditregistren till en offentlig förvaltningsuppgift?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Med bedrivande av kreditupplysningsverksamhet avses i enlighet med den gällande kreditupplysningslagen (527/2007) insamling, behandling och registrering av kreditinformation som självständig näringsverksamhet i ett syfte att lämna ut informationen. I kreditupplysningslagen föreskrivs om register över person- och företagskreditupplysningar, för vilka privata utövare av kreditupplysningsverksamhet ansvarar. Enligt lagen behandlar dessa aktörer särskilt så kallade negativa kreditupplysningar men även till exempel positiva kreditupplysningar med samtycke av den registrerade. I enlighet med kreditupplysningslagen får man därmed registrera olika slags uppgifter om betalningsstörningar i registren som det hänvisas till i det skriftliga spørgsmålet.

Som det lyfts fram i det skriftliga spørgsmålet har verksamheten i enlighet med kreditupplysningslagen offentlighetsrättsliga drag. Detta har beaktats i lagens förarbeten. I stället för att tillämpa allmänna lagar om förvaltning på kreditupplysningsverksamheten har man i kreditupplysningslagen inkluderat flera bestämmelser som stärker de registrerades rättsskydd. Dessa omfattar till exempel de registrerades rätt att använda sitt modersmål, antingen svenska eller finska, i ett ärende som gäller insynsrett eller rättelse av fel (32 § 1 mom.) samt den registeransvariges förpliktelse att ge ett skriftligt beslut om ett negativt avgörande som gäller insynsrett eller begäran om rättelse (32 § 2 mom.). Bestämmelsen om språkliga rättigheter gäller både fysiska personer och företag. Justitieministeriet anser kreditupplysningslagens specialbestämmelse om språkliga rättigheter vara väsentlig eftersom kreditupplysningsverksamheten inte är en offentlig förvaltningsuppgift och därmed är språklagen inte tillämplig.

När det gäller behandlingen av personkreditupplysningar föreskrivs det om den registrerades rättigheter i kreditupplysningslagen och i EU:s allmänna dataskyddsförordning. Kreditupplysningslagens 10 § 3 mom. garanterar den registrerade rätt att mot en skälig ersättning få ett utdrag med de personkreditupplysningar som har lagrats om den registrerade i ett kreditupplysningsregister, då utdraget är för sådana ändamål som nämns i kreditupplysningslagens 19 §. Detta är emellertid en annan sak än den registrerades rätt att enligt artikel 15 i dataskyddsförordningen få tillgång till de personuppgifter som gäller honom eller henne och rätten att få en kopia av de personuppgifter som behandlas. I regel är kopian avgiftsfri förutom om den registrerade ber om flera kopior. Då har den registeransvarige rätten att ta ut en skälig avgift på grund av administrativa kostnader.

Dataombudsmannen övervakar efterlevnaden av bestämmelserna i både dataskyddsförordningen och kreditupplysningslagen.

På justitieministeriet pågår ett lagstiftningsprojekt där man bereder de lagändringar som är nödvändiga för att anpassa kreditupplysningslagen så att den uppfyller kraven i EU:s allmänna dataskyddsförordning. I samband med detta har man undersökt bland annat de bestämmelser i kreditupplysningslagen som gäller den registrerades rättigheter. Syftet är även att klargöra de ovan nämnda bestämmelsernas förhållande till dataskyddsförordningen i den kommande regeringspropositionen. I regeringens proposition, som avses lämnas till riksdagen i juni, kommer samtidigt lagförslagets förhållande till grundlagen att bedömas noggrant. På grund av den synpunkt som riksdagens justitieombudsman framförde under remissförfarandet har man under förberedelsefasen preciserat bedömningen i förhållande till 124 § i grundlagen som föreskriver om överföring av förvaltningsuppgifter till andra än myndigheter. Dessutom har särskild uppmärksamhet fästs vid rättssäkerhetsaspekter.

EU:s allmänna dataskyddsförordning har även gjort det nödvändigt att granska den gällande kreditupplysningslagens förhållande till grundlagen. I utkastet till regeringens proposition, som varit på remissrunda, har man bedömt att den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter som avses i kreditupplysningslagen skulle vara utförande av en uppgift av allmänt intresse. I enlighet med skäl 45 i dataskyddsförordningen ska det i medlemsstatens lagstiftning även fastställas huruvida den registeransvarige bör vara en offentlig myndighet, eller en annan offentlig- eller privaträttslig fysisk eller juridisk person, för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller utöva offentlig makt när allmänintresset motiverar detta. Dataskyddsförordningen möjliggör att ett företag kan utföra en uppgift av allmänt intresse, men på justitieministeriet har man även ansett det viktigt att bedöma huruvida utövning av offentlig makt anknyter till ärendet.

Enligt statsminister Marins regeringsprogram kommer ett positivt kreditupplysningsregister att införas i Finland. Ministerarbetsgruppen för utvecklande av rättsstaten och för inre säkerhet fattade i oktober 2019 ett beslut om att bereda bestämmelser om inrättandet av ett positivt kreditupplysningsregister utgående från att det allmänna ska upprätthålla registret. Justitieministeriet tillsatte i mars 2020 arbetsgrupper för att bereda det positiva kreditupplysningsregistret och den lagstiftning som det förutsätter. Projektets styrgrupp beslutade i maj 2020 att inkomstregisterenheten vid Skatteförvaltningen ska föreslås som registeransvarig för det positiva kreditupplysningsregistret. Det är fråga om en ny myndighetsuppgift.

Begreppet offentlig förvaltningsuppgift används i grundlagen i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som till exempel hänförs till verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner. (Se t.ex. GrUU 26/2017 rd, s. 48, RP 1/1998 rd, s. 179/I). Enligt justitieministeriets bedömning finns det motiveringar i grundlagens tolkningspraxis för att upprätthållandet av registren i enlighet med kreditupplysningslagen kan definieras som en offentlig förvaltningsuppgift, men å andra sidan finns det även motiveringar för att det fortfarande kan anses vara en annan lagstadgad uppgift av allmänt intresse.

Kreditupplysningsverksamheten har betydelse för både det samhällliga intresset och fysiska personers rättigheter och förmåner. Det primära syftet med kreditupplysningsverksamheten är att

garantera tillgång till kreditupplysningar för kreditgivning. Syftet med kreditupplysningslagen är samtidigt att säkerställa att de registrerade bedöms på grundval av tillförlitliga uppgifter. Vid bedömning av kreditvärdighet utnyttjas uppgifter som i relativt stor utsträckning har sitt ursprung i myndigheternas register, inklusive handelsregistret, utökningsregistret och näringsförbudsregistret. De som bedriver kreditupplysningsverksamhet har en uttrycklig lagstadgad skyldighet att använda myndigheternas register som informationskällor. Dessutom lämnas det ut kreditupplysningar för att utföra myndighetsuppgifter, till exempel säkerhetsutredningar. De som bedriver kreditupplysningsverksamhet utför ändå inte sådana lagstadgade serviceuppgifter som hör till myndigheternas organiseringsansvar. Däremot kan man anse att de tjänster som erbjuds av dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet gäller en uppgift som kräver specialexpertis och som myndigheterna inte erbjuder.

I samband med den ovannämnda lagberedningen kommer regeringen att göra sin bedömning om huruvida upprätthållandet av registren i enlighet med kreditupplysningslagen ska anses vara en offentlig förvaltningsuppgift. Med beaktande av behovet att precisera den konstitutionella bedömningen av kreditupplysningslagen är det önskvärt att den kommande regeringspropositionen om ändring av kreditupplysningslagen läggs fram för bedömning av grundlagsutskottet.

Helsingfors 23.3.2021

Justitieminister Anna-Maja Henriksson